

Nr 237.

Av herr Bergh m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till avlöningar vid småskoleseminarierna.

I årets statsverksproposition, bil. 10, sidorna 349—355, föreslås bemyndigande för Kungl. Maj:t att från och med budgetåret 1953/1954 tills vidare förordna om småskollärares övertagande av undervisningen i tredje klassen i skolor av A-form. Enligt skolöverstyrelsens förslag i ämnet skulle utvidgningen av småskollärarnas tjänstgöringsområde ske successivt under de åtta läsåren 1953/54—1960/61 på så sätt, att varje år omkring 325 småskollärare skulle övertaga avdelningar i klass 3 i skolor av A-form och omkring 260 folkskollärare vart och ett av dessa år friställas. Det begärda bemyndigandet förutsättes bli mera allmänt hållet, i det att småskollärares övertagande av undervisningen i nämnda årsklass skulle ske i den utsträckning Kungl. Maj:t prövar erforderligt.

Det sålunda framlagda förslaget motiveras dels med att på detta sätt skulle man kunna fylla den brist på folkskollärare som väntas uppstå på grund av att folkskollärare i ökad omfattning tages i anspråk för tjänstgöring på realskolestadiet, dels också med att anordningen skulle stå i överensstämmelse med de år 1950 beslutade riktlinjerna för skolväsendets utveckling.

Därest det förstnämnda skälet — täckande av befarad brist på folkskollärare — av Kungl. Maj:t tillmätts avgörande betydelse, skulle den närmast till hands liggande lösningen givetvis varit att öka examinationen av folkskollärare. I stället föreslås en minskning genom att elevantalet per avdelning föreslås sänkt från 32 till 30 på studentlinjen och från 30 till 26 på den 4-åriga linjen. Detta innebär, att 1955 och 1957 skulle 96 färre utexamineras på studentlinjen och 1957 104 färre på den 4-åriga linjen. Olägenheten av så pass stora avdelningar som på 32 elever har dock i fråga om undervisningsövningarnas anordnande väsentligen eliminerats genom att flera övningsskolavdelningar inrättats. — I hänvisningen till 1950 års beslut angående skolväsendets framtida organisation återges icke detta fullt korrekt. 1950 års riksdag har icke beslutat, att den planerade enhetsskolans lågstadium *skall* omfatta klasserna 1—3, endast att enhetsskolan är *avsedd* att i regel ha ett treårigt lågstadium. Enligt 1950 års beslut skall den framtida organisationen göras beroende av den pågående försöksverksamhetens resultat. Denna försöksverksamhet skall enligt be-

slutet omfatta även de ändamålsenliga organisationsformerna. Vad som nu föreslås är alltså ett föregripande av försöksverksamhetens resultat. Hänvisningen till 1950 års beslut i skolfrågan kan icke utgöra motiv för mera än att den ifrågasatta anordningen bör ingå i den pågående försöksverksamheten.

I detta sammanhang torde också böra erinras om att skolkommissionens förslag till stadielindeining förutsatte, att småskollärarnas utbildning grundades på en avkortad studentexamen och att skolöverstyrelsen i sitt yttrande över kommissionens förslag i denna del framhöll, att dess tillstyrkande av förslaget till stadielindeining byggde på samma förutsättning. Grunden för kommissionens förslag undanrycktes emellertid genom 1950 års principbeslut om den framtida småskollärarytbildningen, i det att utbildningen beslöts bli grundad på en ettårig allmänbildande kurs baserad på ett kunskapsmått i huvudsak motsvarande realskolans. Kungl. Maj:ts förslag innebär, att utvidgningen av småskollärarnas tjänstgöringsområde skall ske, innan utbildningen förstärkts någonting alls.

Icke heller är förslaget åtföljt av några kostnadsuppgifter i annan mån än att förändringen av tjänstgöringsområdena antages icke medföra några ökade lönekostnader. Vid nuvarande relation mellan småskollärares och folkskollärares avlöning synes dock detta bli fallet, även om ökningen är förhållandevis obetydlig.

En väsentlig merkostnad skulle vid ett bifall till förslaget emellertid uppkomma för anskaffande av det ökade antal klassrum som skulle erfordras. Av propositionen framgår, att under den av skolöverstyrelsen föreslagna övergångstiden för omläggningen skulle $8 \times 325 = 2\,600$ flera småskollärare behövas och $8 \times 260 = 2\,080$ folkskollärare friställas. Skillnaden är 520 tjänster, vilket betyder ytterligare 520 klassrum. Detta innebär en anläggningskostnad icke understigande 60 miljoner kronor. Dessa nya klassrum skulle uppföras under en tid, då skolbyggnadskvoten ändock är otillräcklig.

Av det anförda torde få anses framgå, att examinationen av folkskollärare f. n. ej bör minskas utan de närmaste åren i stället ökas, dels för att fylla den brist som befaras uppkomma på grund av tjänstgöring på realskolestadiet och dels för att möjliggöra en minskning av de sedan några år för stora läraravdelningarna, att under avbidan på utredning därom elevantalet per avdelning i folkskoleseminarierna även nästa år bör bibehållas vid sitt nuvarande antal, att intagningen av elever i småskoleseminarierna nästa höst bör minskas utöver vad föredragande departementschefen föredragit och att det begärda bemyndigandet icke bör lämnas.

Småskollärares tjänstgöring på folkskolestadiet regleras f. n. genom en kunglig kungörelse den 29 juni 1951 på så sätt, att då fråga är om vika-

riatsförordnande å folkskollärartjänst, till vilket vikarie med folkskollärarexamen ej står till förfogande, såsom vikarie skall i första hand förordnas härför villig examinerad småskollärare. Både med hänsyn till eventuell brist på folkskollärare och med hänsyn till önskvärdheten att undvika arbetslöshet bland småskollärare synes det vara ändamålsenligt, att denna bestämmelse icke blott får gälla tills vidare utan även utsträcker till att avse de fall, då fråga är om nyinrättad icke ordinarie tjänst i egentlig folkskola, till vilken kompetent sökande ej stått att erhålla. Att vederbörande skolstyrelse i sistnämnt fall i valet mellan att placera en småskollärare i klass 3 eller i högre klass väljer det förstnämnda alternativet, ligger i sakens natur.

Under hänvisning till vad ovan anförts föreslås riksdagen besluta

att avslå Kungl. Maj:ts förslag i punkt 214 a i bil. 10, sid. 355, och i stället bemyndiga Kungl. Maj:t att utvidga tillämpningsområdet av ovannämnda kungörelse den 29 juni 1951 på sätt ovan angivits;

att t. v. bibehålla elevantalet i folkskoleseminarierna per avdelning vid 32 på studentlinjen och 30 på den 4-åriga linjen; samt

att bemyndiga Kungl. Maj:t att för undvikande av ytterligare överskott av småskollärare hösten 1953 minska antalet intagningsavdelningar vid småskoleseminarierna utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit och företaga därav betingade förändringar i resp. avlöningsstater.

Stockholm den 27 januari 1953.

Ragn. Bergh.

Johan Sunne.

Erik Arrhén.

Nr 238.

Av herr **Osvald**, *angående utbildningen av lärarinnor inom det husliga området.*

(Lika lydande med motion i Andra kammaren, nr 288.)

Stockholm den 27 januari 1953.

Hugo Osvald.